

**ЭЛЕКТР ТАЪМИНОТИ ФАНИНИ ИНТЕРФАОЛ МЕТОДЛАР АСОСИДА
ЎҚИТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ****Мирзаев Санжар Олимович**

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари
институту “Миллий тадқиқот университети” Бухоро табиий ресурсларни бошқариш
институту

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6798257>

Аннотация. Мақолада электр таъминоти фанини интерфаол методлар асосида ўқитишнинг ўзига хос хусусиятлари жиҳатдан тадқиқ этилган.

Калит сўзлар: интерфаол, метод, электр таъминоти, ўқитиш жараёни.

**ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ НАУКЕ ОБ ЭЛЕКТРОСНАБЖЕНИИ НА
ОСНОВЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ**

Аннотация. В статье исследуется специфика обучения науке об электроснабжении на основе интерактивных методов.

Ключевые слова: интерактив, метод, источник питания, учебный процесс.

**SPECIFIC FEATURES OF TEACHING THE SCIENCE OF ELECTRICITY
SUPPLY BASED ON INTERACTIVE METHODS**

Abstract. The article examines the specifics of teaching the science of power supply based on interactive methods.

Key words: interactive, method, power source, educational process.

КИРИШ

Янги таҳрирдаги “Таълим тўғрисида”ги қонунда Янги Ўзбекистонни барпо этиш шароитида юксак маънавий – ахлоқий салоҳиятга, замонавий касб-кор малакаларига, ижодий ва ижтимоий фаолликка, мантиқий тафаккурга эга бўлиб, ҳаётдаги муаммоларнинг оқилона ечимини топиш маҳорати билан қуролланган, ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамияти вазифаларини одилона баҳолай оладиган мутахассисларнинг янги авлодини тайёрлаш, шунингдек, ҳар томонлама баркамол, таълим ва касб-хунар дастурларини онгли равишда мукамал ўзлаштирган, масъулиятни чуқур ҳис қиладиган кадрларни тарбиялаб вояга етказишни назарда тутган ижтимоий – педагогик ғоя илгари сурилган. Ҳозирги ижтимоий-иқтисодий тараққиёт ва маънавий-сиёсий ҳаётни янгича қуриш шароитида шахс эркин, мантиқий изчилликда, ижодий фикр юрита олмаса, демократик тамойиллар тантана қилмаса, ҳарқандай ёшнинг шахсий манфаатлар қонун доирасида ҳимоя қилинмаса, уни ҳар томонлама ривожланган, комил инсон қилиб вояга етказиб бўлмайди. Шунинг учун, даставвал унинг билим олиш ҳуқуқи ва эркинликларини ижтимоий нуқтаи назардан ҳимоя қилиш, ижтимоий – иқтисодий ва маънавий-сиёсий тайёргарлигини кучайтириш, олий ўқув юрларида ўқиётганида мантиқий, ижодий мушоҳада қилиш, фикр юритиш қобилиятларини ривожлантириш давлат дастурларининг муҳим кўрсатмаларидан бирига айланган.

ТАДҚИҚОТ МЕТОДИ ВА МЕТОДОЛОГИЯСИ

Шу нуқтаи назардан олий маълумотли мутахассисларни тайёрлайдиган ўқув юрларидаги бўлажак кадрларда ижодий ва мантиқий фикр юритиш кўникмаларини шакллантириш, таълим-тарбия шакллари ва усуллари янгилаш ва бойитиш йўналишида

олиб бориладиган тадқиқот ишлари муҳим долзарблик касб этади. Хусусан мутахассислик фанларини ўқитишда интерфаол таълим методларидан фойдаланиш масалаларининг кенг талқин қилиниши бугунги кунда ўз долзарблиги билан муҳим педагогик аҳамият касб этади ва куйидагиларда ўз ифодасини топади:

1. Мутахассислик фанларини ўқитишда интерфаол таълим методларидан фойдаланиш заруратининг майдонга келиши.

2. Мутахассислик фанларини ўқитишда интерфаол таълим методларидан фойдаланишнинг илмий асосланганлиги.

3. Олий таълимда интерфаол таълим методларини тадбиқ қилиш орқали креатив фикр юритувчи, ижодкор, тадбиркор, профессионал кадрларни тайёрлаш эҳтиёжининг кучайганлиги.

Шахсга йўналтирилган таълим технологиялари таркибида интерфаол ўқитиш методлари ва технологиялари алоҳида аҳамият касб этади.

Интерфаол таълим - бўлажак мутахассислардаги касбий билим, кўникма ва малакаларни ривожлантиришнинг энг самарали шаклларида саналиб, унда талабаларда креативлик қобилиятларни ривожлантиришнинг муҳим омили бўлган шахс мустақиллиги таъминланади ва ривожлантирилади.

ТАДҚИҚОТ НАТИЖАСИ

Тадқиқотчилар Л.Н.Вавилова ва Т.С.Баниналар интерфаол таълимнинг самарали жиҳатларини куйидагича баҳолайдилар:

1. Интерфаол таълим талабалардаги билиш жараёнларини фаоллаштириш, ўзлаштирилган билим ва кўникмаларни аниқ вазиятларда қўллаш олиш, ўз имкониятларини рўёбга чиқариш, ижодий изланиш имконини беради.

2. Интерфаол таълим методлари ва технологиялари - таълим олувчилардаги мотивацияни, ностандарт вазиятларда тўғри қарор қабул қила олиш кўникмаларини, тадқиқотчилик фаоллиги, креатив фикрлаш кўникмасини ривожлантиради.

3. Интерфаол таълим муҳити таълим олувчиларда муаммоларни кўра билиш, таҳлили қилиш, фаол ҳаётий позицияни шакллантириш, толерантлик, ўзгалар фикрига ҳурмат, жамоадаги ҳамкорлик, ҳаётий кадриятларини ривожлантиришга қулай шарт-шароитларни яратади.

Таълим олувчиларнинг ўқув-билиш фаолиятини фаоллаштириш масаласи турли даврларда турли муаллифлар томонидан ўрганилган, илмий- назарий жиҳатдан асосланган. Бунда ўқитишнинг шакл, метод ва воситаларини ўзгартириш, уларни таълим олувчининг индивидуал хусусиятларига мослаштириш, таълимни махсус психологик-дидактик шароитларини яратиш масалалари алоҳида ўрганилган.

Таълим назарияси ва шахс билиш фаоллигини ривожлантириш билан боғлиқ тадқиқотлар таҳлил этилганида, бугунги кунда педагогикада ўқитишнинг бир қатор моделлари мавжудлигини кўриш мумкин бўлади. Жумладан:

1. Пассив ўқитиш модели - бу модел доирасида таълим олувчилар ўқув жараёни объекти сифатида намоён бўладилар. Бунда талабалар ўқув ахборотларини тинглайдилар ва кўрадилар.

2. Фаол ўқитиш модели - ушбу жараёнда талабалар ўқитиш жараёни объекти сифатида фаолият кўрсатадилар. Улар ўқув ахборотларини ўзлаштириш жараёнида

мустақил ишлаш, ижодий топшириқларни бажариш ишлари билан кенг кўламда шуғулланадилар.

3. Интерфаол ўқитиш модели - мазкур ўқитиш жараёни таълим олувчиларнинг мунтазам, фаол муносабатлари ва биргаликдаги ҳаракатлари асосида амалга ошади. Ушбу жараёнда талаба ва профессор-ўқитувчи ўқув жараёнининг тент ҳуқуқли субъекти ҳисобланади.

МУҲОКАМА

Интерфаол ўқитишда ўқитувчи ўқув фаолиятининг фаол ташкилотчиси бўлиб, талаба бу фаолиятнинг субъекти сифатида намоён бўлади.

Интерфаол ўқитиш жараёнида талабалар жисмоний, ижтимоий ҳамда ўрганиладиган таълим мазмуни билан ўзаро муносабатга киришадилар. Ушбу ҳар учала фаоллик кўринишлари ранг-баранг шаклларда таълим жараёнида иштирок этади. Жумладан:

жисмоний - талабаларнинг иш ўринларини ўзгартирадилар, бошқа жойга ўтирадилар, мулоқотга киришадилар, ёзадилар, тинглайдилар, чизадилар, ижодий фаолпаят кўрсатадилар;

ижтимоий - саволлар берадилар, жавоблар қайтарадилар, ўзаро фикр алмашадилар;

билиш - профессор-ўқитувчилар баён этган фикрларга ўзгартиришлар киритадилар, уни тўлдирадилар, ўзлари мустақил тарзда муаммоларга ечим топадилар, касбий тажриба манбаи сифатида намоён бўладилар.

Интерфаол ўқитиш жараёнининг таркибий қисмлари сифатида қуйидагиларни кўрсатиш мумкин:

- ўқув фанининг мазмуни;
- таълимий таъсирнинг шакллантирилиши;
- талабаларнинг ўқув фаолияти;
- талабалар ўқув фаолиятининг назорати;
- талабалар ўқув фаолияти натижаларининг баҳоси;
- тескари алоқа(рефлексия) кабилар.

Мазкур тизимнинг таркибий қисмлари бир-бири билан чамбарчас боғлиқ. Улар бир-бирдан мустақил тарзда мавжуд бўла олмайди. Шунинг учун ҳам интерфаол ўқитишнинг барча таркибий қисмлари ўзаро алоқадорликда таҳлил этилиши керак.

Талабаларнинг ўқув фаолияти уларнинг ўқув материалларини идрок этишлари, эслашлари, улар устида фикрлашлари, ўз билимларини амалий фаолиятларида қўллашлари жараёнида мустаҳкамланади.

ХУЛОСА

Интерфаол ўқитиш жараёнининг ўзига хос фарқли жиҳати бу тизимда талабаларнинг ўқув фаолияти ўз-ўзидан назорат қилинишидир. Назоратнинг натижалари талабалар билим даражасини баҳолашда ҳисобга олинади. Шу асосда тескари алоқа орқали навбатдаги ўқув фаолиятининг самарали амалга ошишига таъсир кўрсатилади. Шу тариқа интерфаол ўқитишнинг бошқа бир фарқли жиҳати муайян ўқув фаолияти жараёнидаги тескари алоқа орқали талабалар фаолиятига тезкорлик билан тузатишлар киритиш имкониятининг мавжудлигида ўз ифодасини топади. Бу, биринчи навбатда, аниқ бир талабанинг билим даражаси, у йўл қўйган хатолар, унинг эҳтиёлари билан бевосита боғлиқ.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Азизходжаева Н.Н. Педагогик технология ва педагогик маҳорат (ўқувқўлланма) . –Т., 2006.
2. Расулев А. А., Хайдаров М. М. Ўқитишнинг интерфаол методлари: Ўқув-услугий қўлланма. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2015.– 47 б.
3. Ҳамдамова М. Ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини ривожлантириш механизмининг педагогик-психологик асослари (услугий тавсиялар), 2007.
4. Ҳодиев Б.Й., Болтабаев М.Р. “Олий ўқув юртидаги тарбиявий ишларга психологик ёндашувлар”. -Т.: 2009.
5. УЗЛУКСИЗ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА БИОЛОГИЯ ФАНИДАН САМАРАДОРЛИККА ЭРИШИШДА ЭЛЕКТРОН ТАЪЛИМИЙ ВОСИТАЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ ИЛМИЙ-АМАЛИЙ АСОСЛАРИ ҚЛ Мусахоновна - Science and innovation, 2022
6. Эффективное использование электронных образовательных ресурсов в обучении биологии ЛМ Карахонова - Наука и образование сегодня, 2020
7. ICT-As a means of achieving new educational results in teaching natural disciplines in secondary schools KL Musokhonovna ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal 11 (10), 315-321